

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Evy Babiakovej, CSc. a členiek senátu JUDr. Eleny Berthotyovej, PhD. a JUDr. Evy Baranovej v právnej veci navrhovateľa: **SNK, zastúpeného advokátkou JUDr. B. A.**, proti odporcovi: **Obvodný pozemkový úrad v Martine**, za účasti vedľajších účastníkov konania: **1) Ing. F. H. 2) A. D., 3) J. K. 4) J. M., 5) Mgr. I. L. 6) A. R., 7) Ing. Ľ. T. 8) Ing. I. L. 9) RNDr. J. G. 10) Ing. M. R.**, o preskúmanie zákonnosti postupu a rozhodnutia odporcu č. ObPÚ-C-2006/00594-BL zo dňa 14. júla 2006, konajúc o odvolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Žiline č.k. 10 Sp 30/2006-46 zo dňa 27.júla 2007, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnutý rozsudok Krajského súdu v Žiline č.k. 10 Sp 30/2006-46 zo dňa 27. júla 2007 v spojení s opravným uznesením Krajského súdu v Žiline č.k. 10 Sp 30/2006-99 zo dňa 30. septembra 2008 **p o t v r d z u j e .**

Účastníkom náhradu trov odvolacieho konania **n e p r i z n á v a .**

O d ô v o d n e n i e :

Krajský súd v Žiline napadnutým rozsudkom č.k. 10 Sp 30/2006-46 zo dňa 27. júla 2007 podľa ustanovenia § 250q ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku potvrdil rozhodnutie odporcu č. ObPÚ-C-2006/00594-BL zo dňa 14. júla 2006 a odporcovi a vedľajším účastníkom náhradu trov konania nepriznal. V odôvodnení svojho rozsudku krajský súd poukázal na povinnosť správneho orgánu presne a úplne zistiť skutkový stav veci, a za tým účelom vykonať všetky šetrenia potrebné

na objasnenie okolností rozhodujúcich pre posúdenie veci. Predmetom uplatneného nároku oprávnených osôb podľa zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon o pôde) boli pkn. parcely č. X. (pôvodne zapísanej v pkn. vložke č. X.) a č. X. (zapísaná v pkn. vložke č. X.) v katastrálnom území M..

V súčasnosti sú parcely č. X. a č. X. v katastrálnom území M. prečíslované, majú číslo X., a sú vedené ako ostatné plochy. V čase vyvlastnenia však parcely č. X. a X. (zapísané v pkn. vložkách č. X. a X.) boli vedené ako role. Nejde preto o prekážku pre vydanie predmetných nehnuteľností; takisto na nich neviaznu prekážky podľa ustanovenia § 11 ods. 1 zákona o pôde, ktoré by bránili ich vydaniu.

Krajský súd zistil, že z výpisu z pkn. vložky č. X. v katastrálnom území M. vyplýva, že pôvodnými vlastníkmi parcely č. X. boli A. O., E. K., O. H., Ž. K. L. a B. T.. Pôvodnými vlastníkmi parcely č. X. zapísanej v pkn. vložke č. X. boli A. K. a A. O..

V čase uplatnenia nároku z pôvodných vlastníkov žila už len Ž. K. L., ktorá si uplatnila reštitučný nárok spolu s dedičmi po pôvodných vlastníkoch, ktorí sú oprávnenými osobami podľa ustanovenia § 4 ods. 2 písm. c) zákona o pôde. Pôvodnými navrhovateľmi boli: Ž. K. L., E. G., V. T., J. K., Ing. F. H., E. J., Ž. K. a A. D.. V priebehu konania viacerí z pôvodných navrhovateľov zomreli a správny orgán v konaní pokračoval s ich dedičmi.

Pri uplatnenom nároku na pkn. parcelu č. X. vznikli pochybnosti o okruhu oprávnených osôb. Krajský súd uviedol, že Ing. F. H. sa stal oprávnenou osobou na základe rozsudku Okresného súdu Martin č.k. 8 C 86/1993 zo dňa 27. novembra 2000, ktorým došlo k vyrovnaniu dedičských podielov medzi dedičmi po A. O., a dedičovi po O. H.. Z uvedeného rozsudku okresného súdu bolo zistené, že pôvodný vlastník pkn. parcely č. X. Š. K. zomrel dňa 31. decembra 1948. Poručiteľ zanechal závet, podľa ktorého všetky nehnuteľnosti zanechal v rovnakých dieloch A. O., O. H. a B. T.. Na základe zákona o drobení pôdy boli nehnuteľnosti – poľnohospodárska a lesná pôda, ktorá bola v tom čase v užívaní socialistických organizácií – zapísané na A. O., s čím ostatné dedičky súhlasili. Okresný súd dospel k záveru, že Ing. F. H. ako syn po O. H., bol ukrátený na dedičských podieloch z dôvodu uvedeného v ustanovení § 13 zákona č. 293/1992 Zb. o úprave niektorých vlastníckych vzťahov k nehnuteľnostiam v znení neskorších predpisov, a preto jeho návrhu na vyrovnanie dedičských podielov vyhovel.

Podľa názoru krajského súdu zákon o pôde (§ 9) neukladá oprávneným osobám povinnosť vyzvať povinnú osobu na vydanie nehnuteľností. Uzavretie dohody medzi oprávnenou a povinnou osobou o vydaní nehnuteľnosti nie je

obligatórnou podmienkou pre uplatnenie reštitučného nároku a pre konanie o tomto nároku na príslušnom pozemkovom úrade. Uzavretie dohody je len jedným z možných riešení, ako si uplatniť nárok na vydanie nehnuteľnosti, ktoré prešli na štát, alebo inú právnickú osobu. Uzavretá dohoda aj tak následne podlieha schváleniu pozemkovým úradom. Zároveň však zákon pripúšťa aj situáciu, kedy k uzavretiu dohody nedôjde a rieši ju následne vydaním vlastného rozhodnutia v konaní o vlastníctve podľa ustanovenia § 9 ods. 4 zákona o pôde. Uvedené rozhodnutie môže mať podobu rozhodnutia o priznaní resp. nepriznaní vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, resp. správny orgán rozhodne o poskytnutí náhrady za nehnuteľnosti, ktoré prešli na štát, príp. inú právnickú osobu. Táto konštrukcia uplatnenia nároku, na ktorý poukazuje navrhovateľ, sa uplatňovala pri inom reštitučnom zákone – zákon č. 87/1991 Zb. o mimosúdnych rehabilitáciách.

Pri určení povinnej osoby správny orgán ako aj krajský súd vychádzali z pôvodného vyvlastňovacieho rozhodnutia, kde osoba, v prospech ktorej boli predmetné nehnuteľnosti vyvlastnené, bola označená ako Matica slovenská. Z výpisu z listu vlastníctva č. X. a vyhotovenej identifikácie je zrejmé, že vlastníkom predmetných nehnuteľností je Slovenská republika – Slovenská národná knižnica, Slovenská národná knižnica bola zriadená na základe rozhodnutia Ministerstva kultúry Slovenskej republiky o vydaní zriaďovacej listiny Slovenskej národnej knižnice zo dňa 27. júna 2000 č. MK 1086/2000-1. Podľa čl. II tohto rozhodnutia Slovenská národná knižnica vznikla ako nástupnícka organizácia zlúčením Slovenskej národnej knižnice v Matici slovenskej a Pamätníka národnej kultúry do samostatnej právnickej osoby, ktorá prechádza od 1. júla 2000 do zriaďovateľskej pôsobnosti Ministerstva kultúry Slovenskej republiky. Práva a povinnosti z majetkovoprávných vzťahov vrátane pohľadávok a záväzkov, ako aj pracovnoprávných vzťahov vzniknutých v Slovenskej národnej knižnici v Matici slovenskej a v Pamätníku národnej kultúry prechádzajú od 1. júla 2000 z Matice slovenskej na Slovenskú národnú knižnicu. Majetok štátu, ktorý užívala Slovenská národná knižnica v Matici slovenskej a Pamätník národnej kultúry, prechádza od 1. júla 2000 zo správy Matice slovenskej do správy Slovenskej národnej knižnice, a to v rozsahu vymedzenom v delimitačnom protokole uzavretom medzi Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky a Maticou slovenskou a následne medzi Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky a Slovenskou národnou knižnicou. Preto navrhovateľ – Slovenská národná knižnica – je právnym nástupcom Matice slovenskej a má v predmetnej právnej veci postavenie povinnej osoby.

Proti tomuto rozsudku krajského súdu podal v zákonnej lehote navrhovateľ odvolanie, v ktorom navrhol rozsudok krajského súdu zmeniť, rozhodnutie odporcu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Namietal, že krajský súd neprihliadol na námietku premlčania, pretože oprávnená osoba nepodala povinnej osobe v lehote do 31. decembra 1992 výzvu na vydanie nehnuteľnosti podľa ustanovenia § 9 ods. 1 zákona o pôde. Ak oprávnená osoba takúto výzvu nepodala, nemôže dôjsť

k uzatvoreniu dohody podľa ustanovenia § 9 ods. 1 zákona o pôde. Pozemkový úrad je oprávnený rozhodovať podľa ustanovenia § 9 ods. 4 zákona o pôde len v tom prípade, ak nedošlo k uzatvoreniu dohody podľa § 9 ods. 1.

Podľa názoru navrhovateľa mal správny orgán povinnosť prihliadnúť na námietku premlčania v tom prípade, že ju povinná osoba vzniesla. Nesúhlasí s názorom krajského súdu, že právomoc správneho orgánu rozhodnúť podľa ustanovenia § 9 ods. 4 zákona o pôde je daná za každých okolností, a že postačuje len uplatnenie nároku na pozemkovom úrade a nie je právne relevantné, kedy a či vôbec oprávnená osoba výzvu podľa § 9 ods. 1 povinnej osobe podala. Právomoc pozemkového úradu rozhodnúť o vlastníctve nehnuteľností podľa § 9 ods. 4 zákona o pôde je daná len v tom prípade, ak oprávnená osoba dodržala postup podľa § 9 ods. 1 a výzvu povinnej osobe podala. Ak tento postup bol zo strany oprávnenej osoby dodržaný, ale povinná osoba v lehote 60 dní dohodu neuzatvorila, potom na žiadosť oprávnenej osoby možno začať správne konanie podľa § 9 ods. 4 zákona o pôde a pozemkový úrad má právomoc v tejto veci rozhodovať. Lehota, v ktorej je povinná osoba povinná vyzvať povinnú osobu na vydanie nehnuteľnosti podľa § 9 ods. 1 zákona o pôde, sa končí dňom 31.decembra 1992 (§ 13 ods. 1 zákona o pôde).

Odporca vo svojom písomnom vyjadrení k odvolaniu navrhovateľa navrhol rozsudok krajského súdu ako vecne správny potvrdiť. Nestotožnil sa s názorom navrhovateľa, že oprávneným osobám zanikol ich reštitučný nárok z dôvodu, že v lehote do 31.decembra 1992 nevyzvali povinnú osobu na vydanie nehnuteľnosti. Z aplikačnej praxe pozemkových úradov a súdov je zrejmé, že takéto konanie oprávnených osôb nie je v rozpore so zákonom o pôde. Podľa ustanovenia § 9 ods. 1 zákona o pôde je rozhodujúce, že oprávnené osoby si uplatnili reštitučný nárok na pozemkovom úrade v prekluzívnej lehote do 13.decembra 1992. Ak nevyzvali povinné osoby na vydanie nehnuteľnosti, v dôsledku čoho nedošlo k uzatvoreniu dohody o vydaní nehnuteľnosti, má to za následok len tú skutočnosť, že vo veci rozhodne príslušný pozemkový úrad podľa ustanovenia § 9 ods. 4 zákona o pôde.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku) preskúmal napadnuté rozhodnutie krajského súdu v rozsahu odvolania (§ 212 Občianskeho súdneho poriadku) ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, a dospel k záveru, že odvolaniu navrhovateľa nemožno priznať úspech. Rozhodol bez nariadenia odvolacieho pojednávania v súlade s ustanovením § 250ja ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku. Rozsudok verejne vyhlásil dňa 15. januára 2009 (oznámenie o verejnom vyhlásení rozhodnutia bolo zverejnené minimálne päť dní vopred na úradnej tabuli súdu podľa ustanovenia § 156 ods. 1 a ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.supcourt.gov.sk).

Najvyšší súd Slovenskej republiky súc viazaný rozsahom a dôvodmi odvolania (§ 212 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku) sa zaoberal navrhovateľom nastolenou otázkou premlčania, resp. lehôt podľa zákona o pôde a právomocou odporcu rozhodnúť podľa ustanovenia § 9 ods. 4 zákona o pôde. Ostatnými časťami rozsudku krajského súdu sa preto nezaoberal.

Pre posúdenie uvedenej právnej veci je kľúčový výklad ustanovenia § 9 ods. 1 (prvej vety) zákona o pôde: „nárok uplatní oprávnená osoba na pozemkovom úrade a zároveň vyzve povinnú osobu na vydanie nehnuteľnosti“. Ide teda o dva kroky: 1) uplatnenie reštitučného nároku na príslušnom pozemkovom úrade, 2) výzva pre povinnú osobu na vydanie nehnuteľnosti.

Primárne je vydanie nehnuteľnosti podľa zákona o pôde viazané na uplatnenie nároku na pozemkovom úrade v zákonom stanovenej lehote. Popri tom, resp. okrem toho oprávnená osoba vyzve aj povinnú osobu na vydanie nehnuteľnosti. Ide o „technický“ úkon smerujúci k realizácii navrátenia majetku. Použitím gramatického a systematického výkladu ustanovenia § 9 ods. 1 zákona o pôde slovo „zároveň“ vyjadruje, že istá činnosť sa vykonáva popri inej činnosti, istý stav jestvuje popri inom stave závislom, odvíjajúcom sa od hlavného. Nejde o vyjadrenie temporálne, a preto nemožno ani vyžadovať kumulatívne splnenie týchto činností.

Ak by oprávnená osoba vyzvala povinnú osobu na vydanie nehnuteľnosti v lehote podľa ustanovenia § 13 ods. 1 zákona o pôde, t.j. do 31. decembra 1992, a reštitučný nárok by uplatnila po uplynutí lehoty podľa § 13 ods. 1 zákona o pôde na príslušnom pozemkovom úrade, nebolo by možné hovoriť o včasnom uplatnení reštitučného nároku v zmysle zákona o pôde. V tomto prípade by právo na uplatnenie reštitučného nároku zaniklo márnym uplynutím lehoty podľa ustanovenia § 13 ods. 1 zákona o pôde.

Ak by tomu však bolo naopak (o čo ide v tejto veci), t.j. oprávnená osoba by v lehote podľa ustanovenia § 13 ods. 1 zákona o pôde uplatnila reštitučný nárok na príslušnom pozemkovom úrade, ale povinnú osobu by vyzvala na vydanie nehnuteľnosti až po jej uplynutí, t.j. po 31. decembri 1992, nemá to za následok zánik práva – reštitučného nároku na vrátenie vlastníctva k nehnuteľnostiam podľa zákona o pôde. Oprávnené osoby postupovali v súlade so zákonom, keď v prekluzívnej lehote uplatnili reštitučný nárok na príslušnom pozemkovom úrade a tiež do meritórneho rozhodnutia pozemkového úradu vyzvali povinnú osobu na vydanie nehnuteľnosti, čím vyhovelí požiadavke zákona o pôde.

Môže však nastať aj situácia, kedy oprávnená osoba síce uplatní reštitučný nárok na príslušnom pozemkovom úrade, ale nevyzve povinnú osobu na vydanie nehnuteľnosti. V tom prípade prichádza do úvahy postup podľa ustanovenia § 3 ods. 2, § 4 ods. 1 a § 19 ods. 3 Správneho poriadku a príslušný pozemkový úrad by

účastníkov konania vyzval na odstránenie tohto nedostatku. Až na základe odozvy od oprávnených osôb by pozemkový úrad postupoval podľa príslušných ustanovení zákona o pôde (§ 9 ods. 4).

Lehota na uplatnenie reštitučného nároku podľa zákona o pôde je upravená v jeho ustanovení § 13 ods. 1 a má prekluzívny charakter. Táto lehota sa však nevzťahuje na výzvu pre povinnú osobu na vydanie nehnuteľnosti s ohľadom na už vyššie uvedené skutočnosti. Zákon o pôde neupravuje premlčanie. Navrhovateľ v odvolaní neuviedol zákonné ustanovenie ani lehotu, v ktorej malo prísť k premlčaniu. Ak by mal navrhovateľ na mysli premlčanie podľa Občianskeho zákonníka, Najvyšší súd Slovenskej republiky dáva do pozornosti vzťah medzi Občianskym zákonníkom a zákonom o pôde. Ide o vzťah všeobecného zákona (Občiansky zákonník) k osobitnému zákonu (zákon o pôde). V tomto prípade sa uplatní zásada *lex specialis derogat legi generali*, t.j. špeciálny zákon, alebo jeho ustanovenia rušia všeobecný zákon alebo jeho ustanovenia. Preto v predmetnej právnej veci pri charaktere lehôt je potrebné postupovať podľa ustanovení zákona o pôde.

Cieľom zákona o pôde je zmiernenie niektorých majetkových krívd, a to len tých, ktoré sú v zákone o pôde upravené, a spôsobom tam uvedeným.

Pre úplnosť Najvyšší súd Slovenskej republiky uvádza, že Krajský súd v Žiline sa v napadnutom rozsudku podrobne a precízne zaoberal všetkými dôvodmi uvádzanými navrhovateľom v jeho opravnom prostriedku proti rozhodnutiu odporcu č. ObPÚ-C-2006/00594-BL zo dňa 14. júla 2006. Krajský súd v Žiline vec po právnej aj skutkovej stránke správne posúdil, správne aplikoval a vyložil príslušné ustanovenia zákona o pôde, a preto Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Žiline č.k. 10 Sp 30/2006-46 zo dňa 27. júla 2007 v spojení s opravným uznesením Krajského súdu v Žiline č.k. 10 Sp 30/2006-99 zo dňa 30. septembra 2008 ako vecne správny potvrdil (§ 219 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku).

O náhrade trov konania rozhodol podľa ustanovenia § 224 ods. 1 v spojení s § 250l ods. 2 a § 250k Občianskeho súdneho poriadku, neúspešnému navrhovateľovi ich náhradu nepriznal, vedľajší účastníci si náhradu trov konania neuplatnili a odporcovi v tomto druhu konania náhrada trov konania neprináleží.

P o u ě n i e : Proti tomuto rozsudku opravný prostriedok nie je prípustný.

V Bratislave dňa 15. januára 2009

JUDr. Eva Babiaková, CSc., v. r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia:
Nikoleta Adamovičová

